

Aleksandra Nowakowska

Grupa tematyczna "Obrazy w Sieci" : socjologia i antropologia ikonosfery Internetu. Sprawozdanie z obrad

---

Kultura i Edukacja nr 4, 146-148

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Aleksandra Nowakowska

GRUPA TEMATYCZNA „OBRAZY W SIECI”. SOCJOLOGIA I ANTROPOLOGIA IKONOSFERY INTERNETU. SPRAWOZDANIE Z OBRAD

Grupa tematyczna „Obrazy w Sieci. Socjologia i antropologia ikonosfery Internetu”, jako jedna z czterdziestu dziewięciu grup zgłoszonych na XIII Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny, została zorganizowana przez Tomasza Ferenca (UŁ) i Krzysztofa Olechnickiego (UMK). Obradowała dnia 14.09.2007 w godzinach popołudniowych. Do grupy zakwalifikowano dwanaście referatów, w tym dwa dystrybuowane.

Obrady rozpoczęły się od wprowadzenia Organizatorów w problematykę spotkania. Zwrócili oni uwagę na trudności metodologiczne związane z interpretacją obrazów, których przyczyną są m.in.: brak jednej ramy teoretycznej, problemy jakie stwarza ilość obrazów możliwych do przeanalizowania, znajdujących się w Internecie, a produkowanych i percypowanych przez ponad miliard ludzi na świecie (selekcja, dobór materiału badawczego). Internetowa kultura obrazu, do której ze względu na cyfrowy podział, nadal nie każdy ma dostęp, odzwierciedla jednak przemiany, jakie nastąpiły w świecie, redefiniując pewne kategorie, sferę osobistą. W oparciu o badania nad tą kulturą możemy zadać pytania o ciągłość tożsamości, związki między autorem, właścicielem dzieła a widzem – oglądającym. Obrazy w Internecie są jednocześnie prywatne i publiczne. Wiele z nich publikuje się wyłącznie w Sieci – to przejaw nowej jakości, nieoficjalnego obiegu dzieła (*net art*), które może być prezentowane i badane bez pośrednictwa instytucji wystawienniczej i oficjalnych kanałów dystrybucji sztuki.

W swoim wystąpieniu pod tytułem *Ikonosfera blogosfery* Marek Troszyński zadał pytania dotyczące specyfiki i zastrzeżeń dotyczących badań wizualnych elementów blogosfery (jako przestrzeni, sieci społecznej, przejawu społecznego dziennikarstwa), jak i ich specyficznej kategorii: fotoblogów funkcjonujących w oparciu o „filozofię Web 2.0”. Dzięki blogom fotografie prywatne stają się publiczne, a sytuacja ta skłania do stawiania pytań, dlaczego ludzie piszą blogi i publikują w nich zdjęcia. Jak w związku

z tym selekcjonować blogi do analiz, według jakich kategorii je porządkować, w jaki sposób docierać do autorów.

Paweł Szarek przedstawił referat na temat *Co kręcą ludzie – co ludzie kręcą? Polska twórczość w serwisie YouTube*. Wskazał na podstawowe, społeczne funkcje tego niezwykle popularnego serwisu (autoprezentacja, cybernękanie, stygmatyzacja, problemy etyczne), który stał się fenomenem kultury popularnej i chociaż jego badanie stwarza problemy metodologiczne, to podejmowane są pierwsze próby tego typu, szczególnie ciekawe na gruncie polskiego Internetu.

Inną formą prezentacji siebie w Internecie jest używanie awatarów. Temu zjawisku poświęcony był referat Joanny Popińskiej. Badała ona graficzne reprezentacje przedstawiane na serwisach feministycznych i rastafariańskich, dokonując ich klasyfikacji i jakościowych analiz.

Anna Bachórz dokonała analizy obrazów z podróży, na przykładzie fotorelacji z wyjazdów do Rosji i przedstawiła grupie jej wyniki. Swoje rozważania rozpoczęła od zaprezentowania koncepcji spojrzenia turystycznego, ze szczególnym uwzględnieniem postawy turysty polskiego. Zdjęcia z podróży przedstawiają tzw. „znaki” Rosji oraz to, co referentka nazwała „rosyjskością w pigułce”: najbardziej znane obiekty architektoniczne Moskwy, pocztówkowe krajobrazy syberyjskie („Rosja bezkresna”), zapóźnienie cywilizacyjne (inny, w domyśle „zacofany” krąg kulturowy), relikty, symbole komunizmu (czerwone gwiazdy, pomniki Lenina), pamiątki (matrioski) oraz zdjęcia autochtonów i ich codziennego życia.

To, co na co dzień irytuje internautów, zaciekało i zainspirowało Pawła Łuczeczko, który dokonał socjologicznej analizy łańcuszków szczęścia, zjawiska znanego jeszcze przed nastaniem ery Internetu. Badane od lat trzydziestych XX w. łańcuszki wysyłane pocztą tradycyjną, wyjątkowo często zaopatrzone w różnego typu ilustracje, przekazywane są obecnie pocztą elektroniczną. Referent zaprezentował wyniki swych badań, omówił kanały dystrybucji, motywacje ludzi biorących udział w rozsyłaniu łańcuszków i zaproponował typologię dla zebranego materiału.

Referat na temat roli ciała w wizualnych wyobrażeniach człowieka w Internecie przedstawił Łukasz Rogowski. Badane przez niego obrazy prezentują raczej płęć kulturową niż biologiczną. Ciało modyfikuje się, „obrabia” za pomocą odpowiednich programów komputerowych – autor modeluje je na nowo. Wtłoczone jest ono w ramy kanonu np. „wybitnego sportowca” (teżyzna fizyczna) czy „gwiazdy filmu i estrady”. Niejednokrotnie zdjęcia przedstawiają sportowców „upozowanych” na „gwiazdy. Fotografii mężczyzn przedstawiają głównie ich twarze, kobiet natomiast całe sylwetki, tło, kontekst (w tym amatorską pornografię).

Aleksandra Nowakowska zaprezentowała fragment analizy prac plastycznych, przedstawiających wizualne wyobrażenia Internetu, uzyskanych w drodze ogólnopolskiego konkursu skierowanego do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Sieć jest przedstawiana głównie jako „działający” ekran, monitor komputerowy. Ważnym elementem wykorzystywanym w pracach jest wizualizacja symbolu „@”. Młodzież w swych

obrazach zwróciła uwagę na ważne problemy społeczne związane z użytkowaniem Internetu, w tym uzależnienie.

Interakcja z obrazem – kiedy obraz jest łącznikiem, to temat wystąpienia Marty Ponichter i Sylwii Katrzyńskiej. Podjęły się one próby odpowiedzi na pytanie, jak i dlaczego ludzie wybierają takie, a nie inne portrety własnej osoby w serwisach randkowych. Wymieniły różnice pomiędzy profilami żeńskimi a męskimi, podejmując dyskusję na temat motywów zamieszczania prywatnych zdjęć w Sieci.

Izabela Franckiewicz w referacie *Sztuka sieci / sztuka w sieci* zadała następujące pytania: jaki jest stosunek sztuki Sieci i w Sieci do życia społecznego i jak nowe zjawisko „net artu” odnosi się do tworzenia obrazów w Sieci. Referentka zwróciła uwagę na istnienie stron internetowych zarówno tradycyjnych instytucji wystawienniczych (muzea, galerie), które oferują wirtualne zwiedzanie, jak i tych prezentujących nową, często awangardową estetykę. Oba nurty mają za zadanie tworzyć społeczność ludzi interesujących się sztuką, współdziałać i współistnieć z odbiorcą sztuki.

Ostatnie wystąpienie na temat: *Ikonosfera hand-made: tutorial jako recepta do modelowania obrazów*, które przygotował Maciej Frąckowiak, to próba określenia tutoriali, jako szczególnego typu programów spełniających wobec fotografii funkcję regulacyjną, stabilizującą, odpowiadających na społeczne zapotrzebowanie na „hiperpoprawność”. Zwyczaj usuwania mankamentów urody każe stawiać pytanie dotyczące autentyczności obrazu osoby prezentowanej w Sieci. Referent dał odpowiedź na pytanie, dlaczego tak często dokonuje się retuszu zdjęć: może ono stygmatyzować lub stać się potencjalną reklamą: każdego i wszystkiego.

W swym dystrybuowanym referacie na temat *Kultura obrazu a ikonosfera Internetu*, Magdalena Szpunar za Giovanni Sartorim przedstawiła koncepcję „*homo videns*, istoty, która preferuje obraz, a to, co ma dla niej większe znaczenie, niż to, co wypowiedziane”. Autorka zwraca uwagę na społeczne problemy związane z kreowaniem przez media idealnego wzorca *image* kobiety i mężczyzny oraz analizuje ikonosferę Internetu z punktu widzenia socjologii wizualnej. Natomiast drugi tekst dystrybuowany, zgłoszony przez Martę Klimowicz, zawiera opartą na dramaturgicznej teorii Ervinga Goffmana analizę fotografii zamieszczanych przez członków społeczności internetowych, które w tych właśnie grupach pełnią rolę wizytówki.

Podsumowując, tematy referatów wygłoszonych w grupie tematycznej „Obrazy w Sieci. Socjologia i antropologia ikonosfery Internetu” dowodzą, że ta bardzo młoda, dopiero kształtująca i rozwijająca się subdyscyplina socjologii skutecznie próbuje odpowiadać na potrzeby analizy szybko zmieniającej się rzeczywistości, której to dynamika odbija się w różnorodnych ikonicznych jej przedstawieniach: obrazach i fotografiach zamieszczanych przez użytkowników wielomilionowej społeczności Internetu.